

lizma, ki dela v Cislajtaniji svoje, v Translajtaniji pa svoje unim nasprotne postave, in vidi rešitev Avstrije iz vseh teh nadlog le v zvesti izpeljavi oktoberske diplome, ki je po besedah presvitlega cesarja „unwiderfliches Staatsgrundgesetz“ državi Avstrijski in v resnici ona „magna charta“ Avstrijskim narodom, ki razpore pomiriti more in vresničiti preblage besede Njegovega Veličanstva, da „mir se povrne med ljudstva njegova.“ — Gospodje Dežman, poročevalec bar. Apfaltrern in posebno c. k. deželni predsednik vitez Widmann v daljem govoru nasprotujejo govoru dr. Bleiweisa s povdarkom, da je nevarno razruševati državne temeljne postave sedanje ustave. Dr. Bleiweis je te ugovore lahko z mirno vestjo poslušal, kajti gospodje nasprotniki sami dobro vedó, kdo je razrušil temelj Avstrijske ustave: nepreklicljivi zakon — oktobersko diplomó, in na to mesto postavil vse drugačno ustavo in po njej vladno sistemo. — Drugi pot prinesemo obširnejšo razpravo te državnopravne obravnave.

Zabavno berilo.

Iz sodnijskega življenja.

Po spominu skušenega starega pravnika.

Spisuje Jakob Aléšovec.

V.

Mati ga izdá.

(Dalje.)

Zopet mi šine iskra v glavo, spomnim se dekle, ki je po hudem udarcu postala nema in za vse neobčutljiva. Vse to gre lepo skup, kakor kolesa razdrte ure, al kdo je ona „mati“? Te ne morem najti nikjer v svojem spominu. Pa saj stara ženska menda še ni odšla, morda bo celó prišla čakati sina k podobi v kotu vrta. Če bi je pa ne bilo, kaj potem? Na vsak način sem prišel na sled nekemu hudodelstvu, toraj sklenem iti za njem, kar se mi zdi tem lažje, ker me tu nihče ne pozna in ne vé, kaj sem. Zato sklenem najprvo zvedeti, kam se je podala starka, in zavijem na pot, po kateri sem jo videl zgubiti se. Sreča mi je mila, kajti že čez četrte ure zagledam starko na ovinku pota kakih 20 korakov pred sabo. Zdi se mi, ko da bi jo bili moji koraki splašili s klopi, na kateri je prej počivala.

Doiti je mi ni bilo težko. Predno sem vštric nje, pa se ozre malo po strani; ko pa zagleda moj obraz, se strese, a hitro v drugo stran obrne. Tudi jaz ostrmim.

Je li mogoče? To je vdova Dolarjeva, edina prijateljica umorjene vdove Reberjeve, katero sem v mestu M. ob svojem času izpraševal o umoru in ki je izmed vseh prič edina trdila, da Reberjeva ni imela skoro nič premoženja. Da je tudi ona mene spoznala, tega sem si bil gotov, zato sem jo hotel ogovoriti, a brž si premislim; bolje, da se delam, kakor da bi je ne poznal, in grem naprej ne oziraje se po nji. To tudi storim in ko se čez nekoliko časa pobiraje palico, katero sem bil nalašč na tla spustil, skrivaj nazaj ozrem, je nič več videti.

Zdaj, ko sem starko spoznal, mi je bilo marsikaj jasno v prejšnjem pogovoru, česar prej nisem po vsem umel. Oni „baron“ je tedaj sin te vdove Dolarjeve. Al kak sin? Spominjam se, da mi je bila pri izpraševanju odgovorila, da nima nobenega otroka. Zakaj se mi je legala, če je ta „baron“ njen sin? Čemu je prikrivala, da ima sina? Čim dalje premišljujem, tim bolj se mi vtrdi prepričanje, da je ta „baron“ morilec vdove Reberjeve. Kako je storil hudodelstvo in kako je mogel

brez sledú zginiti, to mi je sicer še zastavica, katero mi ima rešiti preiskava; kajti da sklenem isti hip zajeti vrlo mater, njenega sina in „baroninjo“, tega mi ni treba še posebno razlagati, imam že dovolj vzrokov. Le to naj bo še povedano, kako sem hotel to izpeljati na najvarnejši način.

Mislil sem si tako-le. Starka me je gotovo spoznala in ker ljudje s slabo vestjo povsod nevarnost za se slutijo, bo mislila, da sem prišel na kak sled; gotovo pa bo bala se kake nevarnosti za se in za sina, tedaj bo skušala približati se mu ter ga svariti pred menoj. Ker sta „baron“ in „baroninja“ do večera v veliki družbi, se pa to do mraka ne bo zgodilo. O mraku bo sin „baron“, kakor je obljubil, prišel čakati matere k podobi v samotnem kotu sprehajališča, če pride že ona ali ne. Ona pa bo prišla, če tudi prej ni bila namenjena, da mu pové, da sem jaz tu, ter ga svari pred mano ali pregovori, da pobere še to noč kopita. Pri tej priliki bodo ušle gotovo nji ali njemu ali pa obema še bolj jasne besede, ki ju bodo izdale. Pri tej podobi v samotnem kotu vrta ob mraku mi je tedaj najugodnejša prilika vjeti hudodelnika, kajti da sta, to mi je tako gotovo, kakor da je dvakrat dva štiri.

Kako pa vjeti tu hudodelnika, ki se bo gotovo branil, kar mogoče? V tem kraju ni nobene uradnije, ne žandarjev in menda tudi beričev ne. Vrh tega jaz sam nisem nikomur znan, če bi tudi povedal, kdo sem, težko bi mi verjeli, dokazov svojega stanu in poklica pa nimam pri sebi razun par obiskovalnih listkov, ki pa niso nikakor zanesljiv dokaz, da sem to, za kar bi se izdajal.

Pri vsem tem se zeló mudí, za premišljevanje ni časa, ura je že štiri odbila in ob sedmih je mrak. Brez vsake pomoči si pa tudi ne upam izvršiti svojega namena zlasti proti dvema osebama, čeravno mi poguma ne manjka; „baron“ je tako močnejši od mene in zavest, da mu gré za glavo, bi mu dala še več moči.

Zadrega moja je po vsem tem res velika. Vendar sklenem podati se k županu in poskusiti svojo srečo. A tega ravno ni doma, le občinski sluga sloni pri vratih. Temu zapišem par vrst do žandarmerijske postaje, v katerih zahtevam brž dva ali tri može sem. Slugi obljubim izdatne plače, ako mi vsaj v dveh urah pripelje žandarje.

Cesar bi morda besede ne storile, to stori denar. Sluga napreže in oddirja, da se je vse za njim kadilo. Jaz se podam zopet proti glavni gostilnici ogledovat, je li „baron“ še brez skrbi. Vidim ga na strani „baroninje“ v sredi gospode pri živahni zabavi, — dokaz, da še ni z materjo govoril. (Dal. prih.)

Naši dopisi.

V Gorici 18. marcija. — Nocoj od 5½ do 7. ure je bil v dvorani katoliškega društva koncert, katerega je počastil tudi gosp. grof Chambord z grofinjo soprugo in odličnim spremstvom. Druge domače gospode je bilo veliko. Med petjem in godbo sta čitala dr. Valussi (državni poslanec) in g. Alpi prav lepi razpravi o „Devici Orleanski“. — Naš deželni zbor je imel pretekli teden 2 seji, v katerih se ni nič posebnega obravnavalo. (V torek bo spet seja.) Kar bo važnega v zboru, posnamem za prihodnjič. — Okrajna šolska nadzornika za vse Goriško sta za prihodnjo šestletno dobo imenovana: gosp. Franc Vodopivec za vse 3 slovenske okraje: Gorico (okolico), Tomin, Sežano in tudi za slovenske šole v okraji Gradiščanskem, gosp. Jož. Culot (gimn. profesor) pa za laške šole v Gorici in v okraji Gradiščanskem.

Novomesto 20. marca. — Potrtega srca naznanjamo svetu, da so volitve v mestni odbor 16. dne t. m. za narodno stran jako nesrečno se izvršile. Za župana imamo sedaj c. k. stotnika v pokoji pl. Lehmann-a, za svetovalca pa c. k. notarja pl. Formacherja, trgovca J. Ogorevca in trgovca K. Jenknerja. Ali so dremali naši narodnjaki ali pa celó spali, ko je bil čas volitev, naj „Novicam“ povedó sami.

Na Češnjicah 20. sušca. *) — Ker po naših mislih je sl. družbi kmetijski gotovo vseč izvedeti, kako se njena podpora v blagu ali denarji obrača tù in tam in kakošen sad rodi, naj Vam kaj malega poročam v teh črticah. Od ovnjača (merkača), ki smo ga od družbe kmetijske dobili, je v tukajšnjem pogorju mnogo jaričkov (jagnjičkov). Nadjati se tedaj smemo mnogo zboljšanja ovčjega plemena. — Naši ljudje so častiti družbi kmetijski tudi močno hvaležni za lepo podporo, da se je mogel izpeljati vodotoč, ki zdaj celi vasi Češnjiški obilo dobre vode daje. To je spodbudilo tudi druge farmane, ki pomanjkanja vode trpijo, da bodo prosili podpore. — Ljudje so se pričeli pri nas malo po malo vendar gibati, doslej se jih mnogo za nobeno zboljšanje zmeniti ni hotelo, toraj tudi za kako podporo ne, misleči, ako doide podpora, treba bo tudi delati in zato so raji pustili vse pri starem slabem. No, zdaj je sèm ter tje že precej bolje. Glejte! pravijo, uni so dobili podpore, in zdaj imajo blizo in kar domá dobro vodo; poskusimo še mi; vsaj bo le dobro, ako tudi nam ne bo treba, tako od daleč vode nositi ali voziti. Tako drami drug družega, in počasi bolje spoznanje predira meglo nevednosti in nečimurnosti.

Iz Ljubljane. — Zmaga v 3. razredu mestnih volitev je naša! Tako je šlo od ust do ust v ponedeljek popoldne, ko je skrutinj bil končan s sledečim izidom: gosp. Horak je dobil 164, gospoda Klun in Jurčič po 152, gosp. Regali pa 150 glasov. Propala je tedaj nemčurska stranka od konca do kraja; njen Guaitz je dobil 113, Polegegg 109, Achtschin 106, Habit pa 106 glasov. Ta zmaga, mnogo večja od lanske, je pa tem sijajniša zato, ker patroni narodnjakom nasprotne stranke in župan s policaji vred so na vso moč delali ovire tej zmagi. Ne govoreč o tem, kako je imenik volivcev sestavljen in kako so se rešile reklamacije naših ljudi, povemo le to, da imenika volivcev po večletni navadi niso v natisu na svitlo dali, češ, naj narodnjaki le slepe miši lové, — da oklice narodnega volilnega odbora so prepovedali nabiti na vogle ulic, in ko je deželna vlada pozneje dovolila, da se smejo le zgolj imena kandidatov brez programa prilepiti na uličnih voglih (memo tega, da so nasprotnikov plakati cel seženj dolgi popisani figurirali po voglih), so policaji v petek zvečer trgali narodne oklice raz zidov, — in da še le po odločni zahtevi narodne deputacije je župan po „naključji“ enega narodnega moža djal v volilno komisijo. In kako so na pretrganje z besedo, djanjem in tiskom delali od zora do mraka celih zadnjih 14 dni, da bi zmagali v 3. razredu, to vse popisati potrebovali bi celo knjigo „chronique scandaleuse“. „Tagblatt“ je rohnél celi teden, rekši, da „je narodni stranki odkljkalo v Ljubljani“, in na dan volitve bil je ves generalstab nemčurski na rotovžu, da je lovil, nagovarjal, pregovarjal volivce, sèm ter tje celó šanziral volilne liste in pri tem celó „slovenski“ znal; posebno pa je g. Dežman divjal gori, doli in okoli rotovža in spozabil se večkrat tako, da je dobil sramotnih besed celo torbo v

obraz. „Je li to mogoče, da si ud „Reichsratha“ in ud deželnega odbora, ki se „hoher Landesausschuss“ titulira, drzne tako obnašati“ — tako se je večkrat slišalo na ulicah v ponedeljek. In celó glasoviti Vesteneck je prikoračil na volišče na pomoč svoji svojati, mislé menda, da bodo tudi tù beriči na pomoč. — Al vse to nič ni pomagalo! Ljubljančanje vidijo, da s tem gemeinderatom ne pridejo na zeleno, — volili so tedaj složno narodne možé in med njimi tudi poštenjaka skozi in skozi g. Regalija, ki je „enfant terrible“ nemčurjem. Čast in hvala vrlim volivcem in onim narodnjakom, ki so s svojim delovanjem primogli k temu, da imamo zdaj že 8 narodnih mož v mestnem zboru.

Naj bi tudi volitev v 1. razredu — to je, jutri — tako srečna bila! Borba bo sicer huda, al zmaga je mogoča. Zato volivci, ki ste naši, pridite vsi in kot en mož volite naše, ki so:

Henrik Ničman, hišni posestnik,
Mihael Pakič, hišni posestnik,
Franc Peterca, hišni posestnik,
Ivan Vilhar, hišni posestnik.

— Drugo predavanje v čitalnici na korist narodni šoli bilo je v nedeljo. Govoril je gospod doktorand Tavčar o „ženski v slovenski narodni poeziji“. Dvorana je bila zopet polna in govor s pohvalo sprejet, čeravno bi jo bil govornik še bolje zadel, ako bi bil marsikak citat opustil. Svetovali bi pa v obče mlademu govorniku še to, naj bi malo bolj počasi govoril; vtisek govora na slušatelje bil bi potem večí.

Prihodnjo nedeljo govori v isti dobrodelni namen gospod prof. Wiesthaler; za predmet si je izbral: „Tri dni v starem Rimu.“

— Dr. Arko, dozda sekundarij v tukajšnji deželni bolnišnici, je dobil službo c. k. okrajnega kirurga v Škofji Loki namesto umrlega Kadivca. Služba sekundarija je tedaj razpisana.

— (Ljubljanski porotniki) za prihodnjo porotno se-sijo, ki se bo pričela 18. aprila, so sledeči: Aichelburg Kamilo, grajščak na Gorenskem, Poichetta Aleks. pl., penz. obrist, Bernard Janez, hišnik, oba iz Ljubljane; Dolenec Karol iz Vipave; dr. Deu Edvard, advokat v Postojni; Dellacorde B. C., trgovec v Lokah pri Litiji; Dežman Karol, Doberlet Fr., Dobner F., Giontini J., Günzler Maks, vsi iz Ljubljane; Globočnik Anton iz Železnikov; Hudabiunigg Karol iz Ljubljane; Justin Josip iz Nadgorice; Kozler Peter, Koman Anton, Kordin Josip, Luznar Janez, vsi iz Ljubljane; Levičnik Janez iz Kamnika; Maurer Henrik iz Ljubljane; Marinko Andrej, Noč Janez, oba iz Črešnjeveca; Pirker Franc, Plautz Albert, Rudholzer Nikolaj, vsi iz Ljubljane; Rebolj Janez iz Toplic; Šantel Franc, Šober Jakob, Šrajer Andrej, vsi iz Ljubljane; Šifrer iz Kranja; Sterbenec Josip iz Železnikov; Stech Franc iz Male Račine; grof Thurn Gustav iz Radoljice; Vidmar Andrej iz Begunj; Verbič Franc iz Borovnice; Černe V. iz Gornjih Goric. — Dopolnilni porotniki pa so: Bončar Egid, Čurn Karol, Dolenec Josip, Kler O., Nagy Št., Pessiack Val., Pohl Josip, Princ Janez, Zajec Franc, vsi iz Ljubljane.

— (Tiskovno tožbo) sta imela v petek 24. t. m. pred okrajno sodnijo Ljubljansko bivši odgovorni vrednik „Slovenca“ g. J. Aléšovec in vodja Blaznikove tiskarne g. Krajec. Tožil ju je državni pravdnik zarad tega, ker sta v „Slovenca“ sprejela nek članek v nemškem jeziku in s tem menda prestopila program lista. Okrajni sodnik gosp. Čuček pa je oba ne kriva spoznal.

— (Slovensko gledišče.) Zadnja letošnja društvena predstava je bila lepo obiskana, igra „Materni blagoslov“ se je — izvzemši nekatere scenične počasnosti — v obče

*) Obžalujemo, da unega dopisa nismo vsaj pred 5—6 tedni dobili, morebiti bi bil koga zdramil, kar se našem u klicu ni poresničilo. Namesti unega pa porabimo tega — v spodbudo drugim, proseči večkrat kaj. Vred.

dobro izpeljala. Zlasti hvale vredno so igrali gospá Odijeve, gospica Podkrajškova in gosp. Kocelj; gosp. Jeločnik je bil le v nekaterih prizorih, kakor se nam je zdelo, premalo ognjen, sicer pa je nalogo dobro izpeljal, ravno tako gosp. Kajzelj. Da-si je bila igra zeló dolga, vendar ni vtrudila poslušalcev, ki so večkrat burno ploskali. — V nedeljo 2. aprila bo predstava na korist vrlega kapelnika dramatičnega društva in čitalnice, gosp. A. Stöckelna. Predstava bo podala nam nekaj nenavadnega, namreč novo izvirno opereto v 2 dejanjih „Čarovnica“, katero je spisal gosp. J. Aléšovec, godbo pa jej zložil gosp. Stöckl. Kolikor nam je zdaj znano, ima opereta lepo, mično godbo, krepke mešane in moške zборе in se bo občinstvu gotovo prikupila, ker se bo dobro predstavljala. Predmet ji je vzet iz našega domačega življenja na kmetih. Razen te operete bo izpeljala vojaška godba izvirno overturo mladega skladatelja g. Avg. Maršaleka, igrala pa se bo še znana dobra burka „Krojač Fips“, v kateri je gosp. Kajzelj riba v vodi. Vse to in pa priljubljenost marljivega kapelnika sme biti porok za polno hišo, kakoršne beneficijantu gosp. A. Stöcklnu prav iz srca želimo.

— (Pobirki iz časnikov.) „Laibacherica“ in pa „Tagblatt“ z nekakim ponosom napovedujeta, da bodo v kazini še ta postni čas imeli gledališke igre in pa plesse. Nemška „inteligencija“ je tedaj z gledališkimi igrami začela posnemati slovenske „barbare“, ki so z gledališkimi predstavami začeli že pred več kot 10 leti, ko so kazinci le še suhoparno tombolo ribali. Da pa o postu hočejo plesati, ko o dolgem pustu je njihovo plesišče prazno bilo, je menda le demonstracija liberalne prevzetnosti zoper običaje našega naroda, kateremu je čas posta čas mirú.

Novičar iz domačih in ptujih dežel.

Iz Dunaja. — Dopisnik iz Dunaja piše „Pešti Naplo“, da kmalu utegnejo okoliščine nastopiti, da bode treba državni zbor Dunajski sklicati že julija ali avgusta meseca; zagotavlja se, da v merodajnih krogih se sliši velika nevolja o tem, da pod enim vladarjem stoječa ministerstva neprenehoma imajo prepire med seboj. Jutri (četrtek), če ne bode zopet kakošnih ovir, gredo Ogerski ministri na Dunaj.

— Ministerski časniki naznanjajo, da ustanovitev državne upravne sodnije (Verwaltungsgerichtshof) se bode oklicala 1. dne prihodnjega meseca in da bode nova ta sodnija delovanje začela 1. julija. Med tem časom pa se bode vršila huda borba za to, kdo bode te sodnije predsednik. Imenujeta se že zdaj dva kandidata za to mesto: minister Lasser in minister Stre-mayr; oba bi neki rada zapustila ministerske stole „im harmonischen Ganzen“, kakor „Vaterl.“ pravi, in jih zamenjala z mirnejšo službo.

— Vladni časnik „Polit. Corresp.“ naznanja, da vsled skupnega vplivanja Avstrije in Rusije na Srbsko vlado je ondašnji minister vnanjih oprav dal sledečo službeno izjavo: „Srbija nima nikake namere udariti na Turčijo; vojniške priprave niso drugo nego dopolnitev vojniške organizacije“.

Stajarsko. Iz Maribora. — Ko je unidan narodni kandidat dr. Radaj pri volitvi za deželni zbor zmagal, so nemčurski agitatorji narodne volivce tako zdražili, da so se stepili. Pretep je prišel pred sodnijo, in mesár Lorber je bil za 12, krčmar Repnigg pa na 24 ur v zapor in plačanje stroškov obsojen; oba sta nemčur-

ska meščana tukajšnja. Potlačila je ta sodba tukajšnje nemčurje tako, kakor da bi jih bil kdo s kropom polil.

Česko. Iz Prage. — Prokletstvo „Mladočehov“ še čedalje očitnejše kaže. Brez zaupanja po deželi so se vrgli v naročje nemčurskim liberalcem in od njih milosti životarijo. Da bi vsaj svet od njih govoril — ali grdo ali dobro — to jim je vse jedno — začeli so celó črniti očeta naroda slavnega Palacky-a v mladočeskem časopisu „Nar. Nov.“ To sramotno početje, kakor „Politik“ piše, zavrača, kakor se spodobi, Česki klub. Od take gnjusobe obrača se vsak pošten človek, ko vidi, da „črniti zdaj je vaje svet, kar sije; podreti v prah visoko mu je mar!“

Ogersko. Iz Budapešta. — Na važno interpelacijo poslanca dr. Polita je unidan v državnem zboru ministerstva predsednik Koloman Tisza zeló površno odgovoril. Da je dosedanje postopanje Andrassy-a hvalil, je naravno; al prerokovati slaven uspeh tega postopanja, je prezgodaj. Jako neprijeten vtisek pa je naredila ministerstva izjava, da je Ogerska vlada na Turško politiko Andrassy-evo vplivala iz stališča osobito Magjarskega. Odločno grajo pa zaslužijo ohole in zaničljive besede, ki jih je minister izustil o Srbih in Jugoslovanih sploh.

Prusko. — Tukajšnja vlada neprestano preganja škofe. Zdaj je odstavljen tudi škof Münsterski, v Holandijo pa je šla zahteva, da iz dežele požene škofa Paderbornskega.

Iz Turškega bojišča. — Zadnji čas ni z juga posebnih novic. Ljubibratića, katerega so bili, kakor je po svoji vojaški karti dokazoval, prijeli Avstrijski vojaki še na Turški zemlji, so odgnali v Terezin na Českem, kjer bo interniran (zaprt) tako dolgo, dokler ni ustaja potlačena. Pozneje so Avstrijski vojaki prijeli, razorožili in zaprli še več ustajniških krdel, ki so prestopila mejo. Vendar so ustajniki še na nogah. — Naš junak Hubmajer, ki je popustil ustajnike zavoljo različnih zaprek, je zdaj v Churi v Švici, kjer so ga slovesno sprejeli. Ali se misli še podati nazaj k ustajnikom, če ustaje plamen zopet više šine, ali ne, tega ne vemo. Skušnje njegove pri ustajnikih so bile zeló britke.

Rusko. — Pomenljivo je, da je car Ruski zopet imenoval zastopnika Ruske vlade pri papežu in sicer imenitno osebo — kneza Urusova, ki je papežu obljubil cerkvi prijazna dejanja carova.

Žitna cena

v Ljubljani 24. marca 1876.

Hektoliter v nov. denarji: pšenice domače 8 fl. 61. — banaška 9 fl. 13. — turšice 4 fl. 88. soršice 6 fl. 60. — rži 5 fl. 69. — ječmena 4 fl. 10. — prosa 4 fl. 39. — ajde 5 fl. 37. — ovsa 3 fl. 57. — Krompir 3 fl. 60 kr. 100 kilogramov.

Kursi na Dunaji 27. marca.

5% metaliki 68 fl. 70 kr.

Ažijo srebra 104 fl. 20 kr.

Narodno posojilo 73 fl. 75 kr.

Napoleoniori 9 fl. 18 kr.

Loterijne srečke:

v Trstu	{	24. marca 1876:	44.	22.	63.	86.	18.
v Lincu			25.	29.	56.	55.	74.

Prihodnje srečkanje v Trstu 8. aprila